

Lærere i kombinasjonsstillinger som profesjonelle grensearbeidere

Ann-Therese Nomerstad

Stipendiat og høgskolelektor

Institutt for pedagogikk ved lærerutdanningene,
Universitetet i Innlandet, campus Hamar

Kristin Helstad

Professor

Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier,
Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning,
OsloMet

Odd Rune Stalheim

Professor i pedagogikk

Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk,
Universitetet i Innlandet

Sammendrag

I denne artikkelen undersøker vi hvordan lærere i kombinasjonsstillinger utvikler seg som profesjonelle grensearbeidere i lærerutdanningen, og hvilke institusjonelle og organisatoriske betingelser som påvirker deres mulighet til å bidra i arbeidet. Studien tar utgangspunkt i Noordegraafs (2020) teori om samspillsprofesjonalitet og analyserer hvordan ekspertise, autonomi og autoritet utvikles i samspill mellom aktører og institusjonelle vilkår.

Datagrunnlaget bygger på en casestudie ved en norsk lærerutdanningsinstitusjon der vi intervjuet lærere i kombinasjonsstillinger og ledere i utdanningen og observerte samarbeidsmøter mellom ansatte. Funnene viser at rollen som lærer i kombinasjonsstilling er i utvikling og formes gjennom aktiv deltakelse, kunnskapsoversettelse og forhandlinger om oppgaver og ansvar i samspill med fagmiljøer og ledelse. Lærere i kombinasjonsstillinger bidrar med praksisnær ekspertise og fungerer som oversettere mellom skole og utdanning, samtidig som de må navigere i et institusjonelt farvann preget av uklare forventninger. Funnene avdekker at utviklingen av profesjonelt handlingsrom og legitimitet er tett knyttet til tilgang til samarbeidsarenaer, tydelige forventninger og støtte fra ledelsen. Artikkelen bidrar med kunnskap om hvordan lærere i kombinasjonsstillinger fungerer som grensearbeidere, der profesjonalitet utvikles i samspill mellom aktører i og på tvers av utdanning og praksisfelt.

Nøkkelord: kombinasjonsstillinger, lærerutdanning, grensearbeidere, samspillsprofesjonalitet, ledelse

Abstract

In this article, we examine hybrid teacher educators development as professional boundary workers in teacher education, and which institutional and organisational conditions influence their ability to contribute to this work. The study is based on Noordegraaf's (2020) theory of connective professionalism and analyses how expertise, autonomy, and authority are developed through interaction between actors and institutional conditions. The data material is drawn from a case study at a Norwegian teacher education institution, where we interviewed hybrid teacher educators and leaders, and observed collaboration meetings. The findings show that the role of hybrid teacher educators is evolving and shaped through active participation, knowledge translation, and negotiations over tasks and responsibilities in interaction with academic communities and leadership. Hybrid teacher educators contribute practice-based expertise and act as translators between schools and teacher education, while simultaneously navigating an institutional landscape characterised by unclear expectations. The findings reveal that the development of professional agency and legitimacy is closely linked to access to collaborative arenas, clear expectations, and leadership support. The article contributes to existing research by providing empirical insight into how hybrid teacher educators function as boundary workers, where professionalism is developed through interaction among actors within and across educational and practice fields.

Keywords: hybrid teacher educators, teacher education, boundary work, connective professionalism, leadership

Introduksjon

Et sentralt mål for lærerutdanningene i Norge er å styrke koblingen mellom teori og praksis, noe som innebærer tett samarbeid mellom utdanningen på campus og praksisfeltet. Lærerutdanningene har stor betydning når det gjelder å utvikle profesjonell kompetanse i en endringspreget skolekontekst, og forutsetter et tett samarbeid mellom utdanning og praksis. Praksisdelen av utdanningen har fått økt oppmerksomhet, og en stadig større del av studentenes læringsløp foregår i skolen (Andreasen et al., 2019). Til tross for økt oppmerksomhet rettet mot betydningen av samarbeid på tvers av institusjonelle grenser, preges relasjonen mellom skole og lærerutdanning av asymmetriske maktforhold, der skolens bidrag synes å ha begrenset betydning for vurdering og videreutvikling av lærerutdanningen (Lillejord & Børte, 2016). Samhandlingen mellom skole og lærerutdanning kjennetegnes av

epistemologiske spenninger, hvor ulik forståelse av kunnskap og profesjonalitet kan hemme gjensidig tillit og anerkjennelse (Andreasen et al., 2019; Zeichner, 2010). For å styrke samarbeid mellom utdanning og praksis og utdanningens profesjonsrelevans, har kombinasjonsstillinger- lærere som arbeider både i skole og lærerutdanning - blitt fremhevet som et virkemiddel (Risan, 2023). Ordningen med kombinasjonsstillinger er forankret i politiske dokumenter (Kunnskapsdepartementet, 2017), men er så langt mindre etablert som en modell i praksis. Internasjonalt finner vi få tilsvarende ordninger, men begreper som *hybrid teacher educators*, *clinical faculty* og *boundary spanners* er brukt om lærere som krysser grenser mellom praksis i skolen og utdanning (Burns & Badiali, 2020).

I denne artikkelen forstår vi begrepet *lærerutdanner* bredt, ved at det omfatter både faglig ansatte ved lærerutdanningsinstitusjonene og praksislærere i skolen (Andreasen, 2023). Lærere som søker og får kombinasjonsstillinger, går inn i et arbeid som utfordrer etablerte forståelser av ansvar, tilhørighet og legitimitet, ettersom arbeidet utføres på tvers av institusjoner og profesjonspraksiser (Lorentzen, 2023; Risan, 2022). De arbeider i et grenseland kjennetegnet av uklare roller og ansvarsområder, der relasjoner preget av asymmetri, makt og motstridende oppfatninger av ekspertise har betydning for arbeidet de utfører.

Lærere i kombinasjonsstillinger kan betraktes som «grensearbeidere» mellom skole og lærerutdanning, hvor de har ansvar for å forhandle fram forbindelser mellom ulike kunnskaps- og praksisfelt (Akkerman & Bakker, 2011). Samtidig representerer de roller på en konkret arena der grensene mellom utdanning og praksis både utfordres og reforhandles (Risan, 2023). Caspersen og Smeby (2023) påpeker at norsk lærerutdanning beveger seg i retning av økt forskningsorientering, samtidig som kravet om profesjonsrelevans styrkes. Jakhelln et al. (2017) understreker at verdien av samarbeid ligger i den kollektive kunnskapsproduksjonen som oppstår når skole og lærerutdanning utvikler noe sammen som aktørene ikke kan oppnå alene, men det finnes begrenset kunnskap om hvordan slike samarbeidsformer påvirker det interne profesjonelle og organisatoriske arbeidet i lærerutdanningen (Elstad, 2020). Dette bakteppet aktualiserer spørsmål om hvordan kombinasjonsstillinger i lærerutdanningen etableres og organiseres og hvordan institusjonene, ved deres utdanningsledere, prioriterer og gir handlingsrom til slike stillinger. Kombinasjonsstillinger blir opprettet innenfor eksisterende institusjonelle strukturer og peker på behovet for å få mer kunnskap om hvordan nye roller som slike stillinger representerer, vil fungere og tilføre noe nytt til samarbeidet mellom utdanning og praksisfelt.

Formålet med denne artikkelen er å få innsikt i lærere i kombinasjonsstillinger sitt bidrag til utvikling i og av lærerutdanningen, sett i lys av partnerskap mellom praksis og utdanning. Fokuset er rettet mot hvordan kombinasjonsstillinger formes i samspillet mellom aktører og institusjoner, og å identifisere hva som eventuelt fremmer eller hemmer arbeidet. Problemstillingen vår er: Hva kjennetegner arbeidet til lærere i kombinasjonsstillinger, og hvilke institusjonelle vilkår har betydning for det profesjonelle grensearbeidet? Teoretisk tar artikkelen utgangspunkt i Noordegraafs (2020) rammeverk om samspillsprofesjonalitet, som retter oppmerksomhet mot utvikling av profesjonalitet i et samspill mellom ekspertise, autonomi og autoritet.

Analytiske perspektiver

Å ha tilhørighet både til skole og lærerutdanning innebærer å befinne seg i en grenseposisjon med dobbel tilhørighet til ulike institusjonelle kontekster, med tilhørende forventninger, normer og kunnskapstradisjoner. Grenseposisjoner kan gi tilgang til flere perspektiver og praksiser, men innebærer også risiko for marginalisering dersom man ikke fullt ut oppfattes

som «innenfor» noen av feltene. Akkerman og Bakker (2011) påpeker at forskjeller mellom praksiser, som mellom utdanning og praksis i skoler, ikke nødvendigvis skal utjevnes; de kan tvert imot fungere som produktive ressurser for læring, transformasjon og utvikling av nye praksiser. Grensearbeid handler ikke bare om å overskride eller opprettholde grenser, men om å skape forbindelser og forhandle mening på tvers av dem (Risan, 2022). Slike prosesser er sjelden friksjonsfrie, og kan innebære spenninger knyttet til ulike kunnskapssyn, språkbruk og profesjonskulturer. I samarbeid mellom skole og lærerutdanning kommer spenninger ofte til uttrykk når aktører planlegger undervisningsrettede tiltak og reflekterer sammen, der eksisterende praksiser kan bli både utfordret og videreutviklet (Andreasen, 2023).

I norsk lærerutdanning har lærere i kombinasjonsstillinger fått økt oppmerksomhet som profesjonelle aktører (Risan, 2023). Noordegraaf (2020) legger til grunn at profesjonalitet, og det han omtaler som samspillsprofesjonalitet (vår oversettelse), formes i møte mellom individuelle kompetanser og strukturelle betingelser. Profesjonalitet forstås som relasjonelt og prosessuelt betinget, der ekspertise, autonomi og autoritet utvikles og kontinuerlig (re)forhandles i samspill mellom aktører som arbeider innenfor institusjonelle og organisatoriske rammer. I følge Noordegraaf (2020) kan samspillsprofesjonalitet bli analysert gjennom dimensjonene: ekspertise, autonomi og autoritet. Ekspertise viser til profesjonelles bruk av forskningsbasert kunnskap og ferdigheter, samt evnen til å gjøre kunnskapen relevant og meningsfull i delte kunnskapsfellesskap. Autonomi forstås som profesjonelt handlingsrom, der faglig skjønn utøves gjennom oversettelse av generell kunnskap til konkrete situasjoner innenfor relasjonelle og organisatoriske sammenhenger. Autoritet handler om tillit og legitimitet som etableres og vedlikeholdes gjennom profesjonell praksis og videreutvikling av profesjonelle normer, snarere enn gjennom formelle posisjoner.

Samlet sett utgjør ekspertise, autonomi og autoritet grunnleggende forutsetninger for profesjonelt arbeid, samtidig som de representerer ulike, men gjensidig avhengige dimensjoner ved profesjonell praksis. I møte med økt kompleksitet, flere involverte aktører og krevende kontekster må profesjonalitet forstås som noe som kontinuerlig utøves og vedlikeholdes (Noordegraaf, 2020). For lærere i kombinasjonsstillinger utvikles ekspertise, autonomi og autoritet i skjæringspunktet mellom skolehverdagens praksisnærhet og lærerutdanningens akademiske og organisatoriske kontekster, der samspill mellom aktører og institusjoner er avgjørende. Slike grenseflater og grensearbeid kan gi rom for både spenninger og profesjonell utvikling (Akkerman & Bakker, 2011).

Metodisk tilnærming

Studien som ligger til grunn for denne artikkelen er en casestudie (Yin, 2018) gjennomført ved en norsk lærerutdanningsinstitusjon. Studien er ikke gjennomført ved forskernes egen institusjon. Casestudie ble valgt for å få innsikt i komplekse og kontekstavhengige forhold knyttet til kombinasjonsstillinger. Det empiriske materialet består av fire kvalitative forskningsintervjuer og observasjon av møter der til sammen 14 informanter deltok, inkludert lærerutdannere fra ulike fag, lærere i kombinasjonsstillinger og utdanningsledere.

Tabell 1: Oversikt over informantene i studien

Informanter:	Rolle:	Ansvar:	Relevant ekspertise:
Thomas	Lærer i kombinasjonsstilling	Lærer i skole: (80%) Lærer i kombinert stilling: (20%)	Lærer på ungdomsskolen og praksislærer for lærerstudenter

Erle	Lærer i kombinasjonsstilling	Lærer i skole: (80%) Lærer i kombinert stilling: (20%)	Lærer på barneskolen og praksislærer for lærerstudenter
Lotte	Lærer i kombinasjonsstilling	Lærer i skole: (80%) Lærer i kombinert stilling: (20%)	Lærer på ungdomsskolen
Anita (UL)	Utdanningsleder	Ansvarlig for utviklingsarbeid og samarbeidstiltak	Erfaring med ledelse av utviklingsprosesser
Trude (UL)	Utdanningsleder	Overordnet ansvar for lærerutdanningsprogrammet	Bakgrunn i strategisk organisering
Lærerutdannere på campus (9)	Lærerutdannere i fagene pedagogikk, matematikk og norsk	Undervisning og koordinering innenfor sine fag	Lærerutdannere med koordineringsansvar

Informantene, som alle tilhører samme lærerutdanningsinstitusjon, ble rekruttert via faglige nettverk. Førsteforfatter gjennomførte tre individuelle intervjuer med lærere i kombinasjonsstillinger, der formålet var å få innsikt i informantenes erfaringer med rollen som lærer i kombinasjonsstilling. I tillegg ble det gjennomført ett gruppeintervju med to utdanningsledere med særskilt ansvar for organisering og koordinering av kombinasjonsstillingene. Videre ble det gjennomført 15 timer observasjon av møter over en periode på seks måneder. Møtene omfattet både samlinger mellom lærere i de tre kombinasjonsstillingene og utviklingsmøter hvor lærerne deltok sammen med utdanningsledere og lærerutdannere fra ulike fagmiljøer. Observasjonene ga innsikt i hvordan samhandling, rolleforståelse og profesjonelle bidrag kom til uttrykk i praksis (Angrosino, 2007). Studien hentet skriftlig samtykke fra alle informantene. Intervjuene ble tatt opp, lagret kryptert og anonymisert, mens feltnotatene fra observasjonene ble skrevet ned med penn i en observasjonsmal.

Datamaterialet er analysert med utgangspunkt i prinsippene for tematisk analyse (Braun & Clarke, 2022). Analysen har en refleksiv og abduktiv tilnærming (Alvesson & Skoldberg, 2018) og er inspirert av Noordegraafs (2020) dimensjoner ekspertise, autonomi og autoritet som analytiske innganger. Mens intervjudataene ga innsikt i informantenes egne erfaringer og refleksjoner, bidro observasjonene med kunnskap om hvordan profesjonell praksis blir forhandlet og utviklet i samhandling. Samlet bidro analysen av datakildene til innsikt i hvordan lærere i kombinasjonsstillingers profesjonalitet kommer til uttrykk i grensearbeid mellom skole og lærerutdanning (Akkerman & Bakker, 2011; Noordegraaf, 2020). For å styrke studiens troverdighet og pålitelighet ble foreløpige funn og analyser diskutert i forskergruppemøter og på konferanser, og gjennom fagfellevurderinger (Kvale & Brinkmann, 2009). Gitt antallet informanter og studiens kontekstnære karakter, har vi lagt vekt på anonymisering og kontekstuell tilsøring for å redusere risikoen for identifisering.

Empirisk analyse og funn

Ekspertise i samspill – forhandling i delte kunnskapsfellesskap

Lærerne i kombinasjonsstillinger beskriver hvordan deres erfaring fra skolen gir et særlig bidrag til lærerutdanningen. Lotte uttrykker dette slik: «Vi trives jo i lærerjobben, så vi viser frem at det er fint å være lærer». Thomas peker på betydningen av lang erfaring fra praksisfeltet: «Vi som står i jobben, og har gjort det i mange år, og som ikke er på vei noen andre steder, jeg tenker jo at vi er kjempeviktige». Ekspertisen som lærere i kombinasjonsstillinger besitter og utvikler er verdifull i lærerutdanningen, og praksiserfaringene blir også anerkjent av utdanningslederne. Trude (UL) sier: «Lærere i kombinasjonsstillinger har en valuta som er veldig ettertraktet, knyttet til den praksiskunnskapen de bringer med seg til undervisningen». Tilsvarende ser vi spor av i observasjonene, hvor lærerne i kombinasjonsstillingene beskriver konkrete undervisningsopplegg og metoder de har utviklet og fått anerkjennelse for på tvers av arenaer. Lotte viser for eksempel til arbeid med storyline i samarbeid med andre lærerutdannere og med egne elever og studenter, mens Erle beskriver hvordan arbeid med vertikale tavler i matematikkundervisning ble introdusert sammen med en lærerutdanner på campus og senere videreført i klasserommet på skolen. Eksemplene illustrerer hvordan ekspertise i kombinasjonsstillinger utvikles og kommer til uttrykk mellom skole og lærerutdanning. En sentral del av ekspertisen hos disse lærerne handler også om å oversette kunnskap mellom skole og lærerutdanning, der språk får en viktig betydning. Thomas peker på at begrepsbruken kan være felles på tvers av institusjonene: «Vi bruker de samme begrepene, som eksempelvis ‘underveisvurdering’». Dette indikerer at det språklige oversettelsesarbeidet på tvers av institusjoner fungerer. Videre utdyper Thomas hvordan tett samarbeid er med å bidra til utvikling av felles språk og forståelse over tid:

I og med at vi har et såpass tett samarbeid med lærerutdanningen, og at jeg er her en gang i uka og bringer ting tilbake igjen, så diskuterer vi mye og forteller om opplevelser. Og da handler det også om språket, det er flere nå som vet hva GLU betyr, enn det var for tre år siden.

Språket har også latente spenninger i seg. Lotte peker for eksempel på utfordringer knyttet til akademiske begreper som ikke oppleves som umiddelbart overførbare til skolekonteksten, som «UH-begreper som jeg ikke skjønner, som ‘første syklus’ eller fagbegreper som man ikke bruker i en åttende klasse». Erle beskriver tilsvarende spenninger i møter mellom teori og praksis: «Jeg har diskutert med flere av lærerne på campus, så har jeg sagt ja, jeg hører hva du sier, men fortell meg hvordan dette skal gjennomføres i en normalklasse. Det er også veldig interessant og gir gode samtaler».

Lærerne i kombinasjonsstillingene forteller at de aktivt tok initiativ til å bli involvert i samarbeid. Lotte etterspurte for eksempel konkrete oppgaver: «Jeg spurte ofte: Kan dere bruke oss til noe?». Observasjonene viser også ulike forståelser av ansvar og forventninger mellom aktørene. En lærerutdanner fra et av fagmiljøene uttrykker et ideal om likeverdig samarbeid: «Det er viktig at ikke vi kommer og sier hva skolene skal gjøre, men at lærerne fra skolene kommer med sine ønsker og behov». Samtidig understrekes betydningen av kontinuitet og tilstedeværelse for å bli inkludert i faglige prosesser. Lotte sier: «Desto mer vi er inne, desto lettere er det å huske på at vi finnes». Erle viser til faste møter som en forutsetning for samarbeid: «Vi har vært med på fellesmøter med trinnlederne hver måned. Det gjør det lettere å lage avtaler.» Lærerne beskriver imidlertid også utfordringer knyttet til å få kontakt med fagmiljøene. Lotte sier: «Vi har prøvd, men det er vanskelig å komme inn hos noen, planene er ganske satt». Observasjonene av et møte mellom lærerne i kombinasjonsstillingene og utdanningslederne underbygger dette, når lærerne spør: «Det at vi

er her på dager som det ikke er så mye undervisning, er det en unnskyldning for å ikke invitere oss med inn i fagene?». Slike utsagn illustrerer hvordan arbeidet i kombinasjonsstillinger også innebærer utfordringer knyttet til grensearbeid på tvers av institusjoner og til den interne organiseringen av arbeidet i lærerutdanningen.

Autonomi i samspill – profesjonelt handlingsrom i møte med struktur og relasjoner

Mens ekspertisen lærerne i kombinasjonsstillinger besitter gir innpass til lærerutdanningen, viser analysen at handlingsrommet deres formes av graden av autonomi i rollen. Lærerne beskriver at de gikk inn i rollen uten tydelige forventninger. Thomas uttrykker det slik: «Det var egentlig ingen stillingsbeskrivelse for denne rollen, det var litt sånn, det her blir til underveis». Erle beskriver en utvikling: «Det begynte med ingenting, men nå er det mye som skjer og det har blitt klarere for meg hva jobben dreier seg om», mens Lotte uttrykker en tilsvarende erfaring når hun sier: «Jeg føler at min rolle er lærerutdanner, jeg er tryggere i rollen min nå». Trygghet i rollen handler også om hvordan lærerne møter kolleger fra lærerutdanningen. Erle sier det slik: «Jeg er tryggere enn jeg var før, for da var det mer skummelt når ansatte i lærerutdanningen skulle komme på besøk». Utsagnene peker på hvordan rollen har utviklet seg over tid gjennom erfaring og deltakelse i ulike aktiviteter. Samtidig gir lærerne uttrykk for at rollen som lærer i kombinasjonsstilling ikke er gitt, men at rollen må etableres og utvikles i praksis. Lotte peker på at det tidlig ble forventet at de skulle være selvstendige og ta ansvar for å finne sin plass i samarbeidet: «Vi har måtte være ganske selvgående fra start, ellers hadde vi jo ikke fått noe å gjøre». Autonomien beskrives også som et eksplisitt ledergrep. Anita (UL) uttrykker at hun «nesten ikke vet alt de driver med, fordi de er så selvgående og det er helt nydelig».

I intervjuene fremstår det å håndtere flere roller samtidig som krevende. Dette er særlig knyttet til behovet for struktur. Lotte sier: «Vi har hatt mange forskjellige roller og bidratt på mange forskjellige opplegg, noe som har krevd struktur og oversikt». Observasjonene av møtene underbygger utfordringer i å veksle mellom roller, som at samtalene mellom lærerne i kombinasjonsstillinger ofte dreier seg om arbeidshverdagen i skolen snarere enn om rollen i lærerutdanningen. Lotte uttrykker det slik: «Det er vanskelig å vite hvilken hatt man har på seg til enhver tid». Thomas melder behov for en tydeligere, systematisk forankring av rollen som en anerkjent rolle i lærerutdanningen:

Jeg tenker at UH-institusjonen må prøve å være litt mer fleksibel, og legge til rette hvis de har lyst til å bruke oss. Kanskje man til og med skal si til alle emneansvarlige at en gang per semester så skal du ha med en lærer i kombinasjonsstilling inn i undervisningen din. Det hadde vært interessant.

Samtidig som dobbeltrollen oppleves krevende, fremhever både Erle, Thomas og Lotte at stillingen gir rom for å prøve ut nye ideer, delta på ulike arenaer og utvikle seg faglig. Thomas sier: «Jeg har fått et avbrekk i jobben min som jeg føler har gitt meg ny giv og motivasjon». Samtidig understreker Erle betydningen av relasjoner og tid til samarbeid: «Det som fremmer samarbeid, er at man faktisk kjenner hverandre. Man vet hva slags engasjement vi har og hva vi er opptatt av, og det å ha tid til å snakke sammen». Lærerne peker på at strukturelle vilkår og betingelser kan begrense handlingsrommet. Erle beskriver lærerutdanningen som et «helt annet type system enn det man er vant til», noe som illustrerer hvordan opplevd avstand mellom institusjonene kan gjøre samhandling krevende. Til tross for dette fremstår selvutvikling som en viktig motivasjon for å gå inn i en kombinasjonsstilling. Erle beskriver hvordan stillingen har gitt «ny glød i jobben som lærer

på skolen, ettersom jeg har fått brukt kompetansen min på flere måter». Noe av det samme beskriver Thomas:

Det var flere ting som lokket. Jeg har jobbet mange år på samme skole, så jeg var veldig klar for noe annet. Jeg ville se hvordan man kan likestille en lærerutdanner her og en lærerutdanner i praksis, og hvordan man ser på hverandre, det synes jeg er veldig spennende.

Lotte legger vekt på faglig utvikling som en motivasjon for å søke stillingen: «Jeg er jo veldig glad i å utvikle meg, derfor søkte jeg». Erle knytter sin motivasjon til tidligere samarbeid med lærerutdanningen:

Det var jo egentlig for å prøve noe nytt. Etter 20 år tenkte jeg å prøve meg på noe nytt. Og så hadde det jo litt med at jeg hadde vært med i et stort prosjekt med lærerutdanningen i forkant.

Det å ha en rolle både i praksisfelt og i utdanning beskrives som utviklende, både personlig og profesjonelt. Thomas uttrykker det slik: «Jeg synes det har vært veldig givende for meg personlig», mens Erle sier: «Jeg synes jo det er gøy at de to jobbene jeg har ikke er helt adskilt. At de smelter sammen». Lærere i kombinasjonsstillinger kan oppleve økt profesjonelt handlingsrom, men autonomien er betinget av relasjonelle og strukturelle betingelser. Trude (UL) uttrykker i intervjuet at de som ledere har blitt mer bevisste på at «det er ikke bare folk som må tilpasse seg, men at systemet også har handlingsrom». Analysen viser hvordan autonomien i kombinasjonsstillinger utvikles i et samspill mellom personlig initiativ, relasjoner til fagmiljøene og organisatoriske rammer i lærerutdanningen.

Autoritet i samspill – troverdighet og legitimitet gjennom praksisnærhet

Når autonomien får utvikle seg i samspill med fagmiljøene, etablerer lærerne autoritet og legitimitet. Lotte uttrykker at studentene opplever lærerne i kombinasjonsstillinger «som mer troverdige». Inntrykket av troverdighet underbygges i observasjonene, hvor lærerne i kombinasjonsstilling beskriver hvordan de «kommer med historier som skjedde i går», noe som gir undervisningen aktualitet og relevans. Observasjonene synliggjør også en forståelse av gjensidig forpliktelse, hvor en av lærerutdannerne uttrykker: «Vi må ha et godt praksisfellesskap, så må vi også være der selv, ikke bare overlate alt til skolene. På den måten får vi et mer felles språk». Trude (UL) bekrefter betydningen av et slikt felles språk: «Vi har begynt å snakke det samme språket, bli kjent med hverandres perspektiv og måter å jobbe på, noe jeg tror er veldig viktig, og det å bli trygge på hverandres kunnskap». En av lærerutdannerne fra fagmiljøene beskriver møtene med skolene som «en arena for at det som skjer i utdanningen får plass i et annet rom». Lærerne i kombinasjonsstillinger uttrykker tilsvarende når de beskriver hvordan de tar med seg erfaringer fra campus og skole inn i arbeidet. Erle sier: «Først samarbeider jeg med folk i lærerutdanningen, så bringer jeg noe tilbake igjen til skolen». Thomas fremhever betydningen av «faglig tyngde og innblikk i praksisfeltet», og understreker hvordan forståelse utvikles i samspill mellom teori og praksis. Lotte peker på at stillingen har endret hennes forståelse av lærerutdanningen, og er «inspirerende». Overgangen til en svært åpen og fleksibel arbeidshverdag beskrives imidlertid som utfordrende. Thomas sier:

Når du kommer til et nytt sted, så må du bare være sånn 'ja', du må bare bli med, og så finner du ut av det underveis. Det var en utfordring for meg, for jeg liker å ha ting veldig firkanta, ferdig planlagt. Jeg forventet at det var litt mer styrt.

Erle beskriver lignende erfaringer, og sammenligner kombinasjonsstillingen med lærerrollen i skolen: «I lærerjobben så vet jeg akkurat hva jeg skal gjøre, stort sett. Her var det litt sånn- det skal du få lov å være med å utforme selv. Det var litt skummelt».

Lærerne i kombinasjonsstillinger forteller at de over tid har erfart å bli mer inkludert i lærerutdanningen. Thomas sier: «Vi har etter hvert blitt superinkludert i fagmiljøene, og samarbeidet har blitt tettere», Lotte peker på betydningen av støtte fra ledelsen: «De har vært veldig flinke til å ta oss med hele tiden, og vi har også vært veldig positive og sagt ja til alt vi kan». Anita (UL) bekrefter dette når hun sier at det har vært viktig «å gjøre dem synlig og gi dem ansvar for at de skal bli trygge i rollen og oppleve at de betyr noe». Utsagnene viser hvordan tillit og legitimitet utvikles i samspill mellom aktørene. Erle sier blant annet: «Jeg føler vi blir hørt, og at vi får like mye taletid, hvis det er noe vi må drøfte», mens Lotte peker på tillit i form av frihet: «Vi har egentlig slått oss til ro med at de stoler på det vi gjør, og vi får positiv tilbakemelding». Thomas utdyper dette ved å vise til fleksibilitet i arbeidshverdagen: «Vi får jo lage vår egen timeplan. Og det er veldig deilig at de stoler på oss.» Samtidig innebærer kombinasjonsstillinger en krevende balanse mellom ulike profesjonelle roller. I flere situasjoner observerte vi hvordan lærerne vekslet mellom rollen som lærerutdanner og lærer i skolen, som når de måtte håndtere henvendelser fra foresatte midt i arbeidet på campus. Erle beskriver det slik: «Det blir litt sammenblanding mellom jobben jeg har til vanlig og den jobben jeg har nå». Hun peker på betydningen av organisatorisk støtte for å håndtere de doble rollene som hun omtaler som å ha «to hatter»:

Jeg har to hatter. Men jeg tenker det er lettere for meg i og med at jeg jobber på en læreutdanningsskole. Skolen har en forståelse for rollen min, det er en del av identiteten til skolen jeg jobber på. Det gir oss noe å ha et samarbeid med utdanningen.

Samlet viser analysen hvordan ekspertise, autonomi og autoritet i kombinasjonsstillinger utvikles gjennom samspill mellom aktørene. Samtidig synliggjør analysen at utviklingen av nye profesjonelle roller, og spesielt der rollene er kjennetegnet av grensearbeid, er tett knyttet til organisatoriske betingelser i lærerutdanningen. Dette blir særlig tydelig i utdanningsledernes beskrivelser av hvordan strukturer for samarbeid, tillit og synlighet har vært avgjørende for å gi lærere i kombinasjonsstillinger handlingsrom og legitimitet. Trude (UL) sier: «For at arbeidet skal foregå sømløst, så tror jeg det handler om en kombinasjon av gode strukturer, tett samarbeid med skolene og personlige egenskaper hos lærere i kombinasjonsstillinger».

Analysen tydeliggjør at profesjonell utvikling i kombinasjonsstillinger ikke skjer i et vakuum, men er tett sammenvevd med de organisatoriske og relasjonelle vilkårene lærerne møter og må håndtere som grensearbeidere. Betydning av ledelse som etablerer strukturer for samarbeid, bygger tillit og er synlige fremstår av særlig betydning for at lærere i kombinasjonsstillinger skal få det handlingsrommet og den legitimiteten de trenger for å bidra på konstruktive og meningsfulle måter i lærerutdanningen.

Profesjonell rolleutvikling i kombinasjonsstillinger

Analysen viser at lærere i kombinasjonsstillinger utvikler den nye rollen gjennom aktiv deltakelse, kunnskapsoversettelse og forhandling i samspill med aktører i og på tvers av institusjonelle grenser. I tråd med tidligere forskning (Andreasen, 2023) peker studien på at kombinasjonsstillinger kan fungere som en arena for profesjonell utvikling på tvers av institusjonelle grenser. Kombinasjonsstillinger er en form for grensepraksis, hvor aktørene beveger seg mellom ulike praksisfellesskap der de må forhandle mening, kunnskap og profesjonell identitet (Akkerman & Bakker, 2011).

Funnene viser at kombinasjonsstillinger kan fungere som en arena for profesjonell utvikling der etablerte roller både utfordres og utvikles. Lærerne i kombinasjonsstillingene beskriver en profesjonell trygghet som er forankret i praksisfeltet, og som danner et viktig grunnlag for motivasjonen til å søke nye utfordringer og engasjere seg i lærerutdanningen. Samtidig viser studien at ekspertise, autonomi og autoritet må forhandles på nytt i møte med nye og til dels uklare forventninger. Dette kan forstås som en rekonfigurering av profesjonalitet (Noordegraaf, 2020). Videre viser funnene at lærerne i kombinasjonsstillinger utvikler legitimitet og rolleforståelse gjennom aktiv deltakelse i møter, gjennom tillit fra ledelsen og gjennom opplevelsen av gjensidig forpliktelse i arbeidet som lærerutdannere, noe også Andreasen (2023) legger vekt på i sine studier av praksislærere i lærerutdanningen.

Grensearbeid og kunnskapsoversettelse mellom skole og lærerutdanning

Lærere i kombinasjonsstillinger må håndtere forskjeller i språkbruk, kunnskapstradisjoner og arbeidsformer mellom skole og lærerutdanning, noe som gjør oversettelse av praksiserfaring til en sentral del av arbeidet i lærerutdanningen. Vi observerte diskusjoner der lærerne i kombinasjonsstillinger utfordret faglige forståelser og forslag fra lærerutdannerne som bidro til justeringer av undervisningsopplegg. I diskusjonene ble ekspertise utfordret, samtidig som de åpnet for utvikling av nye forståelser av profesjonell praksis. Som Noordegraaf (2020) påpeker, kan ekspertise, autonomi og autoritet forstås som relasjonelle størrelser som utvikles i samspill mellom profesjonelle aktører. Funnene i denne studien viser hvordan samspillsprofesjonalitet formes gjennom samarbeid og forhandling i møte mellom ulike kunnskapstradisjoner. Arbeidet i grenseflaten mellom skole og lærerutdanning fremstår ikke som friksjonsfritt. Snarere forutsetter det aktiv deltakelse, synlighet og profesjonell selvstendighet for å utfordre etablerte forståelser av rolle og ansvar, slik Akkerman og Bakkers (2011) beskrivelse av transformasjon i grensepraksiser. Tidligere forskning har vist hvordan samarbeid mellom skole og lærerutdanning kan bidra til profesjonell utvikling og identitetsarbeid hos lærere (Andreasen, 2023). Funnene i denne studien bygger videre på dette ved å synliggjøre hvordan samarbeidsformer også innebærer forhandling av profesjonell autoritet og legitimitet i lærerutdanningens praksiser. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom hvordan lærere i kombinasjonsstillinger gradvis tar plass i faglige fellesskap og deltar i planlegging og diskusjoner om studentenes undervisning og læring.

Ledelse og organisatoriske betingelser for samspillsprofesjonalitet

Studien viser videre at utviklingen av samspillsprofesjonalitet i kombinasjonsstillinger er tett knyttet til institusjonelle og organisatoriske betingelser. Funnene indikerer at ledelsespraksiser som gir rom for tillit, fleksibilitet og profesjonell utforskning er avgjørende for at lærerne i kombinasjonsstillinger skal kunne utvikle nye roller og bidra i lærerutdanningene. Samtidig kommer det tydelig fram at handlingsrommet i kombinasjonsstillinger kan oppleves usikkert, særlig i oppstartsfasen hvor rollen ikke er tydelig definert. Som Noordegraaf (2020) påpeker, er det nettopp i slike prosesser - der profesjonelle må navigere usikkerhet, risiko og dilemmaer - at nye forståelser av profesjonalitet kan utvikles. Over tid viser funnene at tilgang til arenaer for samhandling, tydelige forventninger og ledelsesmessig støtte bidrar til å etablere legitimitet og autoritet for lærerne i kombinasjonsstillinger. Etableringen av slike roller kan forstås som en form for institusjonelt utviklingsarbeid der ledelse får en sentral funksjon i å etablere gode strukturer som samarbeidsarenaer, strukturere handlingsrom og legge til rette for endringer i lærerutdanningens praksiser (Andreasen, 2023).

Lærere i kombinasjonsstillinger er profesjonelle grensearbeidere, der ekspertise, autonomi og autoritet utvikles i samspill mellom aktører og institusjonelle vilkår (Akkerman & Bakker, 2011; Noordegraaf, 2020). Studien konkretiserer dermed hvordan samspillsprofesjonalitet

utøves gjennom grensearbeid mellom skole og lærerutdanning. Funnene viser samtidig at slike prosesser er tett knyttet til organisatoriske betingelser og ledelsespraksiser som strukturerer handlingsrom og muliggjør profesjonell utvikling i lærerutdanningen.

Avslutning

Denne studien viser at lærere i kombinasjonsstillinger utvikler seg som profesjonelle grensearbeidere i lærerutdanningen gjennom kontinuerlig å forhandle ekspertise, autonomi og autoritet i samspill med lærerutdannere, ledelse og institusjonelle vilkår. Funnene viser hvordan lærere i kombinasjonsstillinger kan styrke forbindelsen mellom praksiserfaring og lærerutdanningens faglige arbeid, blant annet gjennom oversettelse av praksisnær kunnskap og deltakelse i faglige diskusjoner om undervisning og studentenes læringsprosesser. Samtidig viser studien at utviklingen av profesjonelt handlingsrom og legitimitet er tett knyttet til organisatoriske betingelser, som tilgang til samarbeidsarenaer, tydelige forventninger og ledelsesmessig støtte. Kombinasjonsstillinger bør ikke primært forstås som individuelle profesjonelle utviklingsløp, men som institusjonelle ordninger der ledelse spiller en sentral rolle i å legge til rette for samarbeid mellom skole og lærerutdanning. Videre forskning kan bidra med mer kunnskap om hvordan slike ordninger kan forankres på mer systematiske og bærekraftige måter til beste for ansatte på campus og i skolene, og for studenter i lærerutdanningen som på samme vis som lærere i kombinasjonsstillinger, beveger seg mellom de institusjonelle grensene.

Referanser

- Akkerman, S. F. & Bakker, A. (2011). Boundary Crossing and Boundary Objects. *Review of Educational Research*, 81(2), 132-169. <https://doi.org/10.3102/0034654311404435>
- Alvesson, M. & Sköldbäck, K. (2018). *Reflexive methodology : new vistas for qualitative research* (Third edition.). Sage.
- Andreasen, J. K. (2023). *Partnerskap i lærerutdanningene En studie av praksislærere som lærerutdannere på universitetet* [Universitetet i Agder].
- Andreasen, J. K., Bjørndal, C. R. P. & Kovač, V. B. (2019). Being a teacher and teacher educator: The antecedents of teacher educator identity among mentor teachers. *Teaching and Teacher Education*, 85, 281-291. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.05.011>
- Angrosino, M. (2007). *Doing ethnographic and observational research*. Sage.
- Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis : A practical guide*. Sage.
- Burns, R. W. & Badiali, B. J. (2020). The Transformative Nature of Boundary-Spanning Roles in Developing Teacher Leaders: The Case of a Hybrid Teacher Educator in a Professional Development School Context. *The New educator*, 16(3), 187-206. <https://doi.org/10.1080/1547688X.2019.1684605>
- Caspersen, J. & Smeby, J.-C. (2023). Research-based teacher education in Norway – a longitudinal perspective. *International Journal of Educational Research*, 119. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102177>
- Elstad, E. (2020). *Lærerutdanning i nordiske land*. Universitetsforlaget.
- Jakhelln, R. E., Lund, A. & Vestøl, J. M. (2017). Universitetsskoler som arena for nye partnerskap og profesjonskvalifisering. I S. Mausethagen & J.-C. Smeby (Red.), *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse* (s. 70-82). Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-larerutdanningene/id2555622/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interviews : learning the craft of qualitative research interviewing* (2nd. utg.). Sage.

- Lillejord, S. & Børte, K. (2016). Partnership in teacher education – a research mapping. *European Journal of Teacher Education*, 39(5), 550-563.
<https://doi.org/10.1080/02619768.2016.1252911>
- Lorentzen, M. (2023). *Like lærere leker best. Om lærerspesialistenes rolle i skolen og profesjonen* [Oslomet - storbyuniversitetet].
- Noordegraaf, M. (2020). Protective or connective professionalism? How connected professionals can (still) act as autonomous and authoritative experts. *Journal of Professions and Organization*, 7(2), 205-223. <https://doi.org/10.1093/jpo/joaa011>
- Risan, M. (2022). Negotiating professional expertise: Hybrid educators' boundary work in the context of higher education-based teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 109.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103559>
- Risan, M. (2023). Å «bygge bro» mellom skole og lærerutdanning. *Acta didactica Norden*, 17(1).
<https://doi.org/10.5617/adno.9644>
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications : design and methods* (6th ed. utg.). Sage.
- Zeichner, K. (2010). Rethinking the Connections Between Campus Courses and Field Experiences in College- and University-Based Teacher Education. *Journal of Teacher Education*, 61(1-2), 89-99. <https://doi.org/10.1177/0022487109347671>